

KONDOR VILMOS

MÁSODIK MAGYAR
KÖZTÁRSASÁG

Van, aki bírja ezt a szakmát. És van, aki nem. Ugyan csak tizenöt éve vagyok detektív, de annyi kollegám ment tönkre annyiféleképpen, hogy enciklopédiába lehetne gyűjteni. Alkohol, drogok, öngyilkosság, depresszió, kiégés – ezek a leggyakoribbak. De láttam már olyan kollegát, akiből minden tartás, minden erő eltűnt, és negyvenévesen olyan volt, mint egy lufi, amint parányi székeket farigcsált egy babakázakat gyártó vállalatnak. Láttam istenhez (hithez?, valláshoz?, egyházhoz?) megtérő főfelügyelőt, aki zokogva térdelt az oltár előtt. Láttam kollegát, aki ugyanilyen vörösre sírt szemmel jött ki a diligyógyásztól. Volt kolléga, aki elment birkát tartani az Alföldre, és ha embert látott közeledni, akkor élesre töltötte fegyverét. Nem egy és nem két kiváló, sőt több mint kiváló detektív hagyta ott a rendőrséget, és ment el a Szabadkikötőbe vagy Ferihegyre a biztonsági szolgálathoz. Makkai őrmester leszerelése után Pestről Bécsbe költözött, ahol – ezt a saját szememmel láttam – nőként éli életét, és magyarul sem hajlandó megszólalni.

Gyilkossági ügyekben nyomozva az ember fajtája legrosszabb arcát látja. Ocsmány, undorító arcot, amelyről nem lehet nem tudomást venni. Azok a kollegák, akik valahogy eljutottak a nyugdíjig, azt mondják, az ember

előtt két út áll. Vagy átél mindent, átéli az áldozat, az áldozat családjának veszteségét, nemegyszer agóniáját, és ezzel, csakis ezzel biztosítja, hogy ember maradjon, együttérző lény. Vagy távolságot tart, falat von maga és a szenvedés közé – tudván, hogy ha nem így tesz, akkor minden áldozattal együtt belőle is eltemetnek egy darabot, míg a végén nem marad belőle semmi –, és csak a tényekre koncentrálni egyfajta információgyűjtőként – és értékelőként dolgozik. (Azokról most nem beszélek, akiknek ez a munka ugyanaz, mint ha pékségben sütnének zsömlét, vagy teherautót vezetnének az M5-ön heti öt napon – mindenhol vannak olyanok, akik a réseket töltik ki.)

(...) Én nem tudok megdögleni minden egyes esettel. Nem tudok együtt halni minden áldozattal. Személyes szenvedésük megérint, családjuk gyásza velem marad, de nem lesz részem, szerves részem a halál. Lenyomatot hagy, ami idővel elmúlik, ahogyan a harapásnyom is felszívódik, ha az ember fájdalmában a hüvelyk- és mutatóujja közti húsdarabba vájja fogát. Többen vádoltak azzal, hogy nem látom az embert, nem érdekel az ember, felületes vagyok érzelmileg, ugyanakkor munkámban alapos. Én ezzel vitába szálllok, mert a kettőnek nincs köze egymáshoz, másfelől meg engem mindennél jobban érdekel az adott ember sorsa – annak ellenére, hogy minden téma, érzélem, történés fájdalmas egyhangúsággal ismétlődik. Egyedül a kombinációk, az egyes sorscsapások és döntések sajátos kombinációja oldja fel a monotonitást, és visz a képbe ritkán látott színeket.

(...) Vannak kollegák, akik szerint az ördög itt él közöttünk. Azt állítják, az ördög arca a mi arcunk, az

ördög keze a mi kezünk. Az ördög tettei a mi tetteink. És abba pusztulnak vagy fásulnak bele, hogy ezzel az ördöggel néznek farkasszemet nap mint nap. Én nem ijedek meg ettől az ördögtől, pedig néztem már a szemébe elégszer. Ami aggaszt és óvatossá tesz, az az esetlegesség hatalma, az alkalom szülőszobája, ahonnét a szörnyszülöttek kerülnek elő. Nekem nem dolgom, hogy beledögöljek a szörnyszülöttek megtalálásába, akiknek jelentős részéről ráadásul mindig kiderül, hogy sokkal jobban félnek maguktól, mint mi tőlük. Nem tagadom az ördögi gonoszság létét, ahogy nem tagadom az angyali jóságát sem. De mi a kettő között élünk a természet és a társadalom szükségszerűen és véletlenszerűen hibás működésének köszönhetően. Ezért érdekelnek a sorsok, mert az önnönvalónknál – hogy kik és mik vagyunk – sokkal fontosabb, hogy mit teszünk. A kettő között nem feltétlenül van közvetlen összefüggés. Véletlenszerű elektromos kisülés, amikor az ember az ördöggel találkozik. Vagy az angyallal. Ugyan nem akarom megérteni se őket, se a kettő közti spektrumon elhelyezkedő társainkat, de a sorsuk érdekel. A sorsuk.

Én így őrzöm meg az ép eszemet.

Részletek Vitray Tamásnak Nemes Albert detektív-főfelügyelővel folytatott televízióinterjújából
MTV, 1957. május 5., 20.00
„Az ENF-ügy és utóélete”

1

Jól ismerem a világot.

Tudom, hogy a kölykök mit játszanak az utcasarkokon – csupa olyan játékot, amit a felnőttek már régen elfelejtettek. Tudom, hogy az öregeknek mi jár a fejében a foteljükben ülve, bár ezt évek óta senki meg nem kérdezte tőlük. Tudom, hogy a fiatalemberek milyen dobszónak engedelmeskedve állnak be a seregbe – ahogy azt is tudom, mennyi hamis dicsőség és valódi nyomorúság várja őket –, és azt is tudom, hogy más fiatalemberek milyen hívószó hallatán állnak a törvény másik oldalára. Elég csak rápillantanom egy ügyvédre a kapitányság folyosóján, és tudom, hogy mi van a zakója belső zsebében; és mi van a fejében. Mindaz, amit tudok, gyakran csal mosolyt az arcomra – kivéve az ilyen pillanatokat, amikor detektívjelvényemet felvilantva engednek be oda, ahol rajtam kívül csak ketten tartózkodnak: az áldozat és a halál.

– Nemes Albert detektív-főfelügyelő – mutattam a jelvényemet már a második egyenruhásnak, mert nem akartam megvárni, hogy felismerjenek. Aztán megpillantottam a földön tekerdő kábelrengeteget, és nem tudtam másra gondolni, mint az őserdő alját beterítő indák és gyökerek kuszaságára, és én még mindig

jobban jártam, mert tudtam, hogy Millának kígyók jutnának az eszébe.

Milla kint volt valahol a Nemzeti Stadion előtt a bejutásra várva, és ha tehettem volna, akkor én is ott állok vele. Sőt, ott kellett volna állnom mellette, lévén a koncertre szóló jegyem a zakóm belső zsebében lapult. Majd amikor megpillantottam a földön fekvő holttestet, az első gondolatom az volt, hogy nem játszik itt ma este egyetlen dalt sem a Beatles, még akkor sem, ha ez az utolsó idei európai koncertjük, még akkor sem, ha az ország hetek óta Beatles-láztól felhevülve forrong, és még akkor sem, ha tudom: én leszek az első számú közellenség, minden tini utálatának tárgya, aki megakadályozta a világ legnagyobb együttesének első – és könnyen lehet, hogy utolsó – budapesti fellépését.

A nyomrögzítők kordonnal zárták el a helyszínt, a színpad mögötti részt, ami egy magamfajta kívülálló számára egyszerre lenyűgöző és ijesztő a különböző hangtechnikai berendezések sokaságával, hangfalakkal, erősítőkkel, előerősítőkkel és kábelekkal – annyi, de annyi kábellel, amiről nehezemre esett felfogni, hogyan képes bárki is kiismerni magát köztük.

Az egyetlen ember, aki erre mindenkinél jobban alkalmas volt, emberméretű fekete dobozok mögött feküdt, arcát egyelőre nem láttam, mert egy függöny takarta el. Ferlet, a francia származású bűnügyi fotósunk intett nekem, miközben megnyitotta a kordont, de felemeltem a kezem.

– Köszönöm, Ede, egyelőre látni akarom, miről van szó.